NHẬN THỨC CỦA GIẢNG VIÊN ĐẠI HỌC VỀ ỨNG DỤNG TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG TỰ ĐỘNG HÓA ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP: CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC

Cam Liên
Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai, Đường Nguyễn Khuyến, Phường Trảng Dài, Đồng Nai, Việt Nam
Email: camlien@dntu.edu.vn

Tóm tắt: *Trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục, trí tuệ nhân tạo (AI) đang được ứng dụng ngày càng rộng rãi trong hoạt động đánh giá học tập. Nghiên cứu này khảo sát nhận thức của 100 giảng viên đại học về cơ hội, thách thức và mức độ sẵn sàng ứng dụng AI trong tự động hóa đánh giá kết quả học tập. Kết quả cho thấy giảng viên đánh giá tích cực các lợi ích của AI, đặc biệt trong hỗ trợ phân tích kết quả học tập (M = 4,29). Tuy nhiên, các vấn đề về bảo mật dữ liệu và tính minh bạch của thuật toán vẫn là những mối quan tâm đáng kể. Đa số giảng viên ủng hộ mô hình đánh giá kết hợp giữa AI và giảng viên (M = 4,53) và cho rằng AI nên đóng vai trò hỗ trợ thay vì thay thế con người. Nghiên cứu đề xuất một số khuyến nghị nhằm thúc đẩy ứng dụng AI trong đánh giá giáo dục đại học theo hướng hiệu quả và an toàn.*

Từ khóa: *chuyển đổi số, đánh giá học tập, giáo dục đại học, giảng viên, trí tuệ nhân tạo (AI).*

UNIVERSITY LECTURERS' PERCEPTIONS OF THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN AUTOMATING LEARNING OUTCOMES ASSESSMENT: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Abstract: *In the context of digital transformation in education, Artificial Intelligence (AI) is increasingly being applied to learning assessment practices. This study investigates the perceptions of 100 university lecturers regarding the opportunities, challenges, and readiness to adopt AI in the automation of learning outcomes assessment. The findings indicate that lecturers generally hold positive views of the benefits of AI, particularly in supporting the analysis of student learning outcomes (M = 4.29). However, concerns related to data security and algorithm transparency remain significant issues. Most lecturers support a hybrid assessment model that combines AI and human judgment (M = 4.53), emphasizing that AI should serve as a supportive tool rather than replace educators. Based on the findings, several recommendations are proposed to promote the effective and responsible integration of AI into assessment practices in higher education.*

Keywords: *artificial intelligence (AI), digital transformation, higher education, learning assessment, lecturers.*

Nhận bài: 12/05/2026 Phản biện: 12/06/2026 Duyệt đăng: 15/06/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, trí tuệ nhân tạo (AI) đang ngày càng khẳng định vai trò quan trọng trong giáo dục đại học. Nhiều công nghệ dựa trên AI, đặc biệt là AI tạo sinh và các hệ thống phân tích dữ liệu học tập, đã được triển khai nhằm hỗ trợ giảng dạy, quản lý đào tạo và đánh giá người học. Nhờ khả năng xử lý lượng lớn dữ liệu trong thời gian ngắn, AI có thể hỗ trợ giảng viên trong việc chấm điểm, cung cấp phản hồi và theo dõi kết quả học tập một cách hiệu quả hơn.

Đánh giá học tập giữ vai trò thiết yếu trong việc xác định mức độ đạt chuẩn đầu ra của người học và cung cấp thông tin phục vụ cho quá trình cải tiến chất lượng đào tạo. Tuy nhiên, sự gia tăng quy mô lớp học cùng với khối lượng công việc ngày càng lớn đã tạo áp lực đáng kể đối với giảng viên trong quá trình thực hiện các hoạt động đánh giá. Trong bối cảnh đó, AI được xem là một công cụ hỗ trợ tiềm năng, góp phần rút ngắn thời gian xử lý, nâng cao tính nhất quán của kết quả đánh giá và tăng khả năng đáp ứng nhu cầu học tập đa dạng của sinh viên.

Mặc dù mang lại nhiều lợi ích, việc ứng dụng AI trong đánh giá học tập vẫn tồn tại không ít vấn đề cần được xem xét. Các mối quan tâm liên quan đến bảo mật dữ liệu, tính minh bạch của hệ thống, độ tin cậy của kết quả đánh giá và nguy cơ vi phạm đạo đức học thuật vẫn đang là những thách thức đáng chú ý. Vì vậy, việc khảo sát nhận thức của giảng viên về những lợi ích, khó khăn cũng như mức độ sẵn sàng áp dụng AI trong hoạt động đánh giá là cần thiết. Kết quả nghiên cứu không chỉ phản ánh thực trạng ứng dụng AI trong giáo dục đại học mà còn cung cấp cơ sở tham khảo cho việc xây dựng các chính sách và chiến lược triển khai công nghệ này trong tương lai. Nghiên cứu được thực hiện nhằm trả lời hai câu hỏi sau:

1. Giảng viên đại học nhận thức như thế nào về các cơ hội và thách thức của việc ứng dụng AI trong tự động hóa đánh giá kết quả học tập?

2. Giảng viên đại học sẵn sàng ở mức độ nào trong việc triển khai AI vào hoạt động đánh giá kết quả học tập?

II. TỔNG QUAN TÀI LIỆU

2.1. AI trong giáo dục đại học và đánh giá kết quả học tập

AI đang trở thành một trong những công nghệ có ảnh hưởng lớn đối với giáo dục đại học. Theo UNESCO (2023), AI là các hệ thống có thể mô phỏng quá trình nhận thức của con người như học tập, suy luận và ra quyết định. Trong giáo dục, AI được ứng dụng nhằm hỗ trợ cá nhân hóa học tập, nâng cao hiệu quả giảng dạy và cải thiện công tác quản lý giáo dục (Holmes et al., 2019).

Sự phát triển của AI đã thúc đẩy nhiều ứng dụng trong hoạt động đánh giá học tập. Theo Holmes et al. (2022), AI có thể hỗ trợ chấm điểm tự động, cung cấp phản hồi tức thì, phân tích dữ liệu học tập và dự báo kết quả học tập. Bên cạnh đó, các công cụ AI tạo sinh như ChatGPT, Gemini và Claude còn hỗ trợ xây dựng nội dung đánh giá, phản hồi bài làm và theo dõi tiến bộ học tập của sinh viên (Kasneci et al., 2023).

Ngoài chức năng chấm điểm và phản hồi, AI còn được ứng dụng trong phân tích học tập và đánh giá thích ứng giúp cá nhân hóa quá trình đánh giá và hỗ trợ giảng viên đưa ra quyết định dựa trên dữ liệu (Ifenthaler & Yau, 2020; OECD, 2021). Những ứng dụng này cho thấy AI đang trở thành công cụ quan trọng trong chuyển đổi số.

2.2. Cơ hội của AI trong đánh giá học tập

Việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giáo dục đại học đang tạo ra nhiều cơ hội cải thiện chất lượng và hiệu quả của hoạt động đánh giá học tập. Một trong những lợi ích nổi bật của AI là khả năng hỗ trợ tự động hóa các nhiệm vụ như chấm điểm, tổng hợp dữ liệu và cung cấp phản hồi cho người học. Nhờ đó, giảng viên có thể giảm bớt khối lượng công việc mang tính lặp lại và tập trung nhiều hơn vào hoạt động giảng dạy và hỗ trợ sinh viên (Holmes et al., 2022).

Bên cạnh đó, AI góp phần nâng cao tính nhất quán trong đánh giá thông qua việc áp dụng các tiêu chí chấm điểm một cách đồng đều đối với người học (Williamson et al., 2020). Khả năng xử lý dữ liệu nhanh chóng cũng cho phép cung cấp phản hồi kịp thời, giúp sinh viên nhận diện điểm mạnh và những nội dung cần cải thiện trong quá trình học tập (Cotton et al., 2024). Ngoài ra, AI còn hỗ trợ phân tích dữ liệu học tập để theo dõi sự tiến bộ của người học, dự báo kết quả học tập và phát hiện sớm các trường hợp cần hỗ trợ học thuật (Ifenthaler & Yau, 2020). Những lợi ích này cho thấy AI có tiềm năng trở thành công cụ hỗ trợ hiệu quả trong hoạt động đánh giá ở bậc đại học.

2.3. Thách thức của AI trong đánh giá học tập

Bên cạnh những lợi ích mang lại, việc ứng dụng AI trong đánh giá học tập cũng đối mặt với nhiều thách thức. Một trong những vấn đề đáng chú ý là bảo mật dữ liệu và tính minh bạch trong quá trình xử lý thông tin của người học. Khi các hệ thống AI sử dụng lượng lớn dữ liệu học tập, việc đảm bảo quyền riêng tư và sử dụng dữ liệu đúng mục đích trở thành yêu cầu quan trọng (UNESCO, 2023).

Sự phát triển của các công cụ AI tạo sinh cũng làm gia tăng lo ngại về tính trung thực học thuật. Việc người học sử dụng AI để hỗ trợ hoặc tạo nội dung có thể gây khó khăn cho quá trình xác định mức độ đóng góp thực sự của cá nhân. Vì vậy, các cơ sở giáo dục cần xây dựng những hướng dẫn phù hợp nhằm duy trì tính công bằng và minh bạch trong đánh giá (Kasneci et al., 2023; Tlili et al., 2023).

Bên cạnh đó, AI vẫn còn hạn chế trong việc đánh giá các năng lực phức tạp như tư duy phản biện, sáng tạo và lập luận chuyên sâu, nên chưa thể thay thế hoàn toàn vai trò của giảng viên (Selwyn, 2022). Tại Việt Nam, những hạn chế về hạ tầng công nghệ và năng lực số của đội ngũ giảng viên cũng là những rào cản cần được khắc phục để khai thác hiệu quả tiềm năng của AI trong giáo dục (Nguyễn Thị Mỹ Lộc, 2022; Lê Anh Vinh, 2023).

2.4. Khoảng trống nghiên cứu

Trong giáo dục AI đã được nghiên cứu rộng rãi, các nghiên cứu tập trung vào nhận thức của giảng viên về việc ứng dụng AI trong tự động hóa đánh giá tại các trường đại học Việt Nam vẫn còn hạn chế. Bên cạnh đó, nhiều nghiên cứu chủ yếu xem xét hiệu quả kỹ thuật của AI mà chưa phân tích đầy đủ quan điểm của giảng viên về cơ hội, thách thức và mức độ sẵn sàng ứng dụng công nghệ này trong thực tiễn đánh giá. Do đó, nghiên cứu này được thực hiện nhằm bổ sung khoảng trống trên.

III. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

3.1. Thiết kế nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp khảo sát định lượng với thiết kế cắt ngang nhằm tìm hiểu nhận thức của giảng viên đại học về việc ứng dụng AI trong tự động hóa đánh giá kết quả học tập.

3.2. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu gồm 100 giảng viên đang công tác tại các trường đại học ở Việt Nam, được lựa chọn theo phương pháp lấy mẫu thuận tiện. Mẫu nghiên cứu có sự đa dạng về giới tính, độ tuổi, kinh nghiệm giảng dạy và lĩnh vực chuyên môn.

3.3. Công cụ nghiên cứu

Dữ liệu được thu thập bằng bảng hỏi trực tuyến gồm hai phần: thông tin cá nhân của người tham gia và 20 phát biểu về việc ứng dụng AI trong đánh giá học tập. Các phát biểu được xây dựng dựa trên các nghiên cứu trước đây (Holmes et al., 2022; Kasneci et al., 2023; UNESCO, 2023) và tập trung vào ba nhóm nội dung: cơ hội, thách thức và mức độ sẵn sàng ứng dụng AI. Thang đo Likert 5 mức độ được sử dụng để đo lường mức độ đồng thuận của người tham gia. Kết quả kiểm định độ tin cậy cho thấy thang đo đạt hệ số Cronbach's Alpha = 0,82, vượt ngưỡng chấp nhận 0,70, cho thấy thang đo có độ tin cậy tốt và phù hợp để sử dụng trong nghiên cứu.

3.4. Quy trình thu thập dữ liệu

Bảng hỏi được thực hiện trên Google Forms từ tháng 3 đến tháng 4 năm 2026 thông qua thư điện tử và các nhóm chuyên môn trực tuyến. Sau khi thử nghiệm với 10 giảng viên để kiểm tra tính phù hợp của các câu hỏi, khảo sát chính thức đã thu về 108 phản hồi, trong đó 100 phiếu hợp lệ được sử dụng cho phân tích. Việc tham gia khảo sát hoàn toàn tự nguyện và thông tin cá nhân được bảo mật.

3.5. Phân tích dữ liệu

Dữ liệu được xử lý bằng Microsoft Excel. Các kỹ thuật thống kê mô tả bao gồm tần suất, tỷ lệ phần trăm, giá trị trung bình (Mean) và độ lệch chuẩn (SD) được sử dụng để phân tích dữ liệu. Kết quả được trình bày dưới dạng bảng biểu và đối chiếu với các nghiên cứu trước nhằm làm rõ nhận thức của giảng viên về việc ứng dụng AI trong đánh giá kết quả học tập.

IV. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

4.1. Đặc điểm mẫu nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện với 100 giảng viên đang công tác tại các trường đại học ở Việt Nam. Mẫu nghiên cứu có sự đa dạng về giới tính, độ tuổi và kinh nghiệm giảng dạy, góp phần phản ánh tương đối đầy đủ nhận thức của giảng viên về việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong đánh giá kết quả học tập.

Bảng 1. Đặc điểm của người tham gia nghiên cứu (N = 100)

Đặc điểm	Tần suất	Tỷ lệ (%)
Nam	44	44,0
Nữ	56	56,0
Dưới 30 tuổi	18	18,0
30–39 tuổi	42	42,0
40–49 tuổi	28	28,0
Trên 50 tuổi	12	12,0

Kết quả ở Bảng 1 cho thấy mẫu nghiên cứu có sự đa dạng về giới tính và độ tuổi, trong đó nhóm 30–39 tuổi chiếm tỷ lệ cao nhất (42%). Điều này góp phần phản ánh nhận thức của nhiều nhóm giảng viên khác nhau về việc ứng dụng AI trong đánh giá học tập.

4.2. Nhận thức của giảng viên về lợi ích của AI trong đánh giá học tập

Bảng 2. Nhận thức của giảng viên về lợi ích của AI trong đánh giá học tập

Nội dung	Mean	SD
AI giúp tiết kiệm thời gian chấm bài	4,22	0,71
AI phản hồi nhanh cho sinh viên	4,17	0,75
AI hỗ trợ theo dõi tiến bộ học tập	4,19	0,69
AI giúp cá nhân hóa phản hồi	4,18	0,73
AI hỗ trợ phân tích kết quả học tập	4,29	0,68

Kết quả ở Bảng 2 cho thấy giảng viên có nhận thức tích cực về vai trò của AI trong đánh giá học tập (M = 4,21). Trong các nội dung được khảo sát, "AI hỗ trợ phân tích kết quả học tập" được đánh giá cao nhất (M = 4,29), tiếp theo là "AI giúp tiết kiệm thời gian chấm bài" (M = 4,22). Các nội dung liên quan đến phản hồi nhanh, theo dõi tiến bộ học tập và cá nhân hóa phản hồi đều đạt điểm trung bình trên 4,15. Kết quả này cho thấy giảng viên nhìn nhận AI là công cụ hỗ trợ hiệu quả trong hoạt động đánh giá và nâng cao chất lượng học tập. Phát hiện này phù hợp với Holmes et al. (2022) và Kasneci et al. (2023).

4.3. Những thách thức khi ứng dụng AI trong đánh giá học tập

Bảng 3. Những thách thức khi ứng dụng AI trong đánh giá học tập

Nội dung	Mean	SD
Lo ngại bảo mật dữ liệu người học	4,23	0,72
Lo ngại thiếu minh bạch thuật toán	4,20	0,74
Lo ngại gian lận học thuật	4,08	0,81
Lo ngại độ chính xác của AI	4,08	0,78
Thiếu kỹ năng sử dụng AI	4,08	0,83

Mặc dù đánh giá tích cực về lợi ích của AI, giảng viên vẫn bày tỏ nhiều lo ngại khi triển khai công nghệ này trong thực tiễn giáo dục (M = 4,13). Bảo mật dữ liệu người học là mối quan tâm lớn nhất (M = 4,23), tiếp theo là tính minh bạch của thuật toán (M = 4,20). Các vấn đề liên quan đến gian lận học thuật, độ chính xác của AI và kỹ năng sử dụng công nghệ cũng nhận được mức đồng thuận cao. Kết quả cho thấy việc ứng dụng AI trong giáo dục cần đi kèm với các chính sách quản trị dữ liệu, quy định đạo đức và hoạt động bồi dưỡng năng lực số cho giảng viên.

4.4. Mức độ sẵn sàng ứng dụng AI trong đánh giá học tập

Kết quả cho thấy giảng viên có mức độ sẵn sàng cao đối với việc ứng dụng AI trong đánh giá học tập (M = 4,47). Phát biểu "AI nên hỗ trợ thay vì thay thế giảng viên" đạt điểm trung bình cao nhất (M = 4,70), cho thấy giảng viên vẫn đề cao vai trò của con người trong quá trình đánh giá. Bên cạnh đó, nhu cầu được tập huấn về AI (M = 4,57) và sự đồng thuận đối với mô hình đánh giá kết hợp giữa AI và giảng viên (M = 4,53) đều ở mức cao, phản ánh xu hướng ưu tiên sự phối hợp giữa công nghệ và con người trong hoạt động đánh giá.

Kết quả cho thấy sự sẵn sàng sử dụng AI trong đánh giá học tập có điểm trung bình cao nhất (M = 4,47), tiếp theo là nhận thức về cơ hội của AI (M = 4,21) và các thách thức khi ứng dụng AI (M = 4,13). Điều này cho thấy mặc dù vẫn còn những lo ngại nhất định, giảng viên nhìn chung có thái độ tích cực và sẵn sàng tiếp nhận AI trong việc đánh giá.

4.5. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy giảng viên nhìn chung có nhận thức tích cực về việc ứng dụng AI trong tự động hóa đánh giá kết quả học tập. Các lợi ích được đánh giá cao nhất là hỗ trợ phân tích dữ liệu học tập, tiết kiệm thời gian chấm bài và cung cấp phản hồi cho sinh viên. Kết quả này phù hợp với các nghiên cứu trước đây khi cho rằng AI có khả năng nâng cao hiệu quả và hỗ trợ cá nhân hóa hoạt động đánh giá trong giáo dục đại học.

Tuy nhiên, giảng viên vẫn bày tỏ những lo ngại liên quan đến bảo mật dữ liệu, tính minh bạch của thuật toán và nguy cơ gian lận học thuật. Điều này cho thấy việc triển khai AI không chỉ đòi hỏi hạ tầng công nghệ phù hợp mà còn cần các quy định và hướng dẫn rõ ràng để bảo đảm tính công bằng và độ tin cậy của quá trình đánh giá.

V. KẾT LUẬN

Nghiên cứu đã khảo sát nhận thức của 100 giảng viên về việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong tự động hóa đánh giá kết quả học tập. Kết quả cho thấy giảng viên nhìn nhận tích cực đối với những lợi ích của AI, đặc biệt trong việc tiết kiệm thời gian, hỗ trợ phân tích dữ liệu học tập và cung cấp phản hồi cho người học. Tuy nhiên, các vấn đề liên quan đến bảo mật dữ liệu, tính minh bạch của thuật toán và gian lận học thuật vẫn là những mối quan tâm đáng kể. Đa số giảng viên ủng hộ mô hình đánh giá kết hợp giữa AI và con người, trong đó AI đóng vai trò hỗ trợ thay vì thay thế hoàn toàn giảng viên.

Từ kết quả nghiên cứu, các cơ sở giáo dục đại học cần tăng cường bồi dưỡng năng lực ứng dụng AI cho giảng viên và xây dựng các quy định phù hợp nhằm bảo đảm tính hiệu quả và công bằng trong đánh giá. Nghiên cứu còn hạn chế về phạm vi mẫu và phương pháp khảo sát, do đó các nghiên cứu tiếp theo nên mở rộng đối tượng và kết hợp thêm dữ liệu định tính để có cái nhìn toàn diện hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2023). Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022–2025, định hướng đến năm 2030. Hà Nội: Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Cotton, D. R. E., Cotton, P. A., & Shipway, J. R. (2024). Chatting and cheating? Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. Innovations in Education and Teaching International, 61(2), 228–239. https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190148

Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning. Boston, MA: Center for Curriculum Redesign.

Holmes, W., Persson, J., Chounta, I. A., Wasson, B., & Dimitrova, V. (2022). Artificial intelligence and education: A critical view through the lens of human rights, democracy and the rule of law. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Ifenthaler, D., & Yau, J. Y. K. (2020). Utilising learning analytics for study success: Reflections on current empirical findings. Research and Practice in Technology Enhanced Learning, 15(1), 1–17. https://doi.org/10.1186/s41039-020-00140-8

Kasneci, E., Sessler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., Fischer, F., ... & Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. Learning and Individual Differences, 103, 102274. https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274

Lê Anh Vinh. (2023). Trí tuệ nhân tạo và tương lai giáo dục Việt Nam. Tạp chí Giáo dục, 23(8), 5–11.

Nguyễn Thị Mỹ Lộc. (2022). Chuyển đổi số trong giáo dục đại học Việt Nam: Cơ hội và thách thức. Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, 18(3), 1–8.

OECD. (2021). Digital education outlook 2021: Pushing the frontiers with artificial intelligence, blockchain and robots. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/589b283f-en

Selwyn, N. (2022). Should robots replace teachers? AI and the future of education. Cambridge: Polity Press.

Tlili, A., Shehata, B., Adarkwah, M. A., Bozkurt, A., Hickey, D. T., Huang, R., & Agyemang, B. (2023). What if the devil is my guardian angel? ChatGPT as a case study of using chatbots in education. Smart Learning Environments, 10(15), 1–24. https://doi.org/10.1186/s40561-023-00237-x

UNESCO. (2023). Guidance for generative AI in education and research. Paris: UNESCO.

Williamson, B., Bayne, S., & Shay, S. (2020). The datafication of teaching in higher education: Critical issues and perspectives. Teaching in Higher Education, 25(4), 351–365.